

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата медичних наук **ВОВК Ірини Миколаївни**, доцента ЗВО кафедри мікробіології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова на дисертаційну роботу аспірантки кафедри мікробіології Сукманської Ганни Дмитрівни на тему: **«Мікробіологічні аспекти розвитку афтозних стоматитів»**, представлену до захисту у разову раду ДФ 05.600.900 , що утворена згідно наказу в.о. ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 163 від 27 жовтня 2023 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 4 від 26 жовтня 2023 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Всесвітня федерація стоматологів (FDI) наголошує, що хвороби ротової порожнини реєструються у 98 % населення Землі. Афтозний стоматит є найпоширенішою патологією слизової оболонки ротової порожнини, яка діагностується за даними окремих авторів у 20 % населення світу, а хронічний афтозний стоматит реєструється від 0,5% до 75% населення в залежності від регіону світу, при цьому початок захворювання зазвичай припадає на дитячий, підлітковий вік.

Питання етіології, патогенезу афтозного стоматиту є надзвичайно актуальним, оскільки тільки визначення етіологічних чинників та патогенетичних ланцюгів дає можливість провести адекватні діагностичні та лікувальні заходи і запобігти рецидивам захворювання. Вплив інфекційних факторів та участь аутохтонних та аллохтонних мікроорганізмів у пошкодженні слизової оболонки ротової порожнини зумовлює необхідність вдосконалення існуючих схем місцевої протимікробної терапії, проведення постійного моніторингу чутливості найбільш значущих патогенів та створення комплексних лікувальних засобів з врахуванням етіопатогенетичних механізмів розвитку

афтозного стоматиту.

Необхідно також зазначити, що стоматологічна допомога є однією з найбільш високовартісних послуг у системі охорони здоров'я. У жодній із держав сучасного світу не існує практики державного фінансування повного обсягу стоматологічних послуг населенню. Тому велику соціальну значимість мають роботи науковців, направлені на розробку вітчизняних, доступних методів лікування, зміцнення стоматологічного здоров'я найбільш незахищених соціальних груп населення – дітей, пенсіонерів, інвалідів в умовах реформування галузі охорони здоров'я.

Дане дисертаційне дослідження саме присвячене вирішенню актуальній для сучасної медичної практики проблемі підвищення ефективності місцевого лікування хворих на афтозні стоматити.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота Сукманської Ганни Дмитрівни виконана на високому науковому та методичному рівнях. Проведено ретельний патентно-інформаційний пошук, виконано аналіз 186 наукових джерел, чітко сформульовані мета та завдання дослідження, обґрунтовано вибір та обсяг клінічних спостережень, мікробіологічних, експериментальних та статистичних методів досліджень, необхідних та достатніх для виконання науково-практичних завдань. Вірогідність отриманих даних клінічних спостережень та експериментальних досліджень доведена відповідною математико-статистичною обробкою, що дозволило дисертанту провести валідне порівняння, узагальнення та аналіз результатів наукового дослідження. Висновки, практичні рекомендації дисертаційного дослідження витікають з результатів проведених досліджень, є завершеними, чіткими та логічними свідченнями виконання поставлених наукових завдань та підтверджують досягнення мети роботи. Представлена дисертаційна робота виконана на сучасному науковому рівні та відповідає

вимогам щодо проведення наукових досліджень.

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових робіт, серед них 5 статей опубліковані у наукових фахових виданнях України, отримано 1 патент України на корисну модель; результати наукового дослідження обговорені та опубліковані у вигляді тез доповідей у матеріалах трьох міжнародних наукових конференцій, що підтверджує актуальність та високий науковий рівень публікацій дисертанта.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

В дисертаційній роботі викладені оригінальні дані результатів наукових досліджень щільності колонізації мікроорганізмами зон ураження СОПР хворих на ХРАС у порівнянні з інтактними ділянками. Доповнено наукові данні щодо видового складу мікрофлори, яка колонізує дефекти СОПР хворих на ХРАС, в тому числі у онкологічних хворих, що отримують хіміотерапію; визначені таксономічні групи умовно-патогенних бактерій, які найчастіше зустрічаються у патологічному епітопі і можуть приймати участь у розвитку захворювання.

Вперше досліджено особливості клінічного перебігу афтозного стоматиту у пацієнтів в ранньому пост-ковідному періоді та визначено особливості мікробіому уражених та інтактних ділянок слизової оболонки ротової порожнини у цієї категорії пацієнтів. Одержані нові дані щодо оцінки стану стоматологічного здоров'я хворих на афтозні стоматити за показниками чотирьох стоматологічних індексів.

Оновлено дані щодо чутливості коменсальної бактеріальної мікрофлори СОПР, а також умовно-патогенних бактерій, що колонізують дефекти СОПР хворих на ХРАС, до антибіотиків, які у сьогоденні мають широке клінічне застосування. Доповнено наукову інформацію щодо чутливості дріжджоподібних грибів роду *Candida* до антимікотиків полієнової, імідазольної,

триазольної та аліламінової структури та встановлено високий рівень резистентності грибів, виділених з афт, до більшості з них. Одержані нові дані щодо рівня чутливості ротових кандид до поверхнево активних антисептиків з ряду четвертинних амонієвих сполук та бігуанідів.

Дисертантом вперше експериментально обґрунтовано можливість створення нового комплексного лікарського препарату для лікування афтозного стоматиту на основі полівінілбутилового ефіру, розроблено технологію введення нерозчинного у полівінілбутиловому ефірі антисептика у його склад. Вперше досліджено фармацевтичну сумісність у комбінованому лікарському засобі на основі полівінілбутилового ефіру антисептиків з ряду четвертинних амонієвих сполук та рослинних ефірних олій. Розроблено рецептуру нового лікарського препарату для топічного лікування хворих на афтозні стоматити. Результатами експериментальних досліджень та клінічних спостережень підтверджено високу лікувальну ефективність нової лікарської композиції. Новизну розробки підтверджено патентом України на корисну модель № 143113.

Отримані результати наукового дослідження повністю викладені в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 5 статей у наукових фахових виданнях МОН України (категорія Б) та 3 тез в матеріалах міжнародних конференцій.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Сукманської Ганни Дмитрівни виконана у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри мікробіології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова МОЗ України «Вивчення біологічних властивостей мікроорганізмів, віднесених Всесвітньою організацією охорони здоров'я до списку «провідних патогенів», що несуть загрозу здоров'ю людини та розробка засобів боротьби з ними» (№ держреєстрації 0117U006903). Автор є спів-виконавцем фрагментів цих НДР,

присвячених дослідженню біологічних властивостей мікроорганізмів, що приймають участь у розвитку афтозних стоматитів та їх чутливості до антибіотиків та антисептиків.

У висновках об'єднано та систематизовано найбільш вагомі результати дисертаційного дослідження, обґрунтовується їх достовірність, представлено власне бачення та розуміння науково-практичної задачі та можливих шляхів її розв'язання. Наукові положення та висновки, сформульовані автором, викладені логічно і послідовно, є науково обґрунтованими достатньою кількістю клінічних спостережень та досліджень, виконаних на високому методичному рівні з використанням класичних та сучасних мікробіологічних, експериментальних та статистичних методик, які підтверджують вірогідність отриманих результатів. Висновки відповідають отриманому фактичному матеріалу та поставленим завданням дисертаційної роботи, віддзеркалюють її зміст та свідчать про досягнення поставленої мети.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертантка досконало оволоділа методологією проведення наукового дослідження та продемонструвала високий науково-методичний рівень виконання поставленого наукового завдання. Дисертантка самостійно обґрунтувала доцільність роботи, сформулювала мету та завдання дослідження, провела інформаційно-патентний пошук та літературний огляд по темі науково-практичного дослідження, розробила дизайн дослідження, самостійно обстежувала та проводила клінічне спостереження пацієнтів, забирала біологічний матеріал, виконувала мікробіологічні дослідження та самостійно розробила рецептуру комплексного лікувального засобу, проводила експериментальне вивчення фармакологічної сумісності складових засобу та його лікувальної ефективності, запропонувала схему комплексної терапії лікування пацієнтів з афтозним стоматитом та довела її ефективність у

клінічних спостереженнях. Особисто автором були підготовлені матеріали до друку, сформульовані висновки та оформлена дисертаційна робота.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у доповненні сучасних знань щодо етіології хронічного рецидивуючого афтозного стоматиту, в тому числі у пацієнтів в ранній пост-ковідний період та онкологічних хворих на тлі хіміотерапії. Отримані результати дозволяють поглибити сучасні знання про зміни мікробіому ротової порожнини людини в умовах виникнення афтозного стоматиту, доповнити інформацію щодо чутливості кандид ротової порожнини до поверхнево-активних антисептиків та антимікотиків сучасними даними.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що отримані результати високої чутливості мікроорганізмів, які приймають участь у розвитку афтозних стоматитів, до антисептичного препарату декаметоксин сприятимуть більш широкому застосуванню цього препарату у стоматологічній практиці. Розробка технології виготовлення комбінованого лікарського засобу, що вміщує гідрофільні та гідрофобні компоненти, на основі нерозчинного у воді і більшості спиртів полівінілбутилового ефіру розкриває алгоритм практичних дій у створенні інших лікувальних засобів на основі вініліну. Також запропонована схема лікування афтозних стоматитів із застосуванням комбінованого лікувального засобу для локальної терапії, ефективність якої доведена клінічними спостереженнями.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути рекомендовані до використання у навчально-методичній та науковій роботі кафедр мікробіології, терапевтичної стоматології, дитячої стоматології, педіатрії, фармакології,

фармації та інших кафедр медико-біологічного профілю закладів вищої освіти.

Впровадження в стоматологічну практику нового комбінованого лікарського засобу для топічного лікування афтозних стоматитів дозволить покращити ефективність лікування осіб, що хворіють на це захворювання.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Принципи академічної доброчесності при виконанні дисертаційного дослідження та написанні роботи були дотримані автором у повній мірі. При комп'ютерному тестуванні електронної форми дисертації за допомогою системи «Unichesk» академічного плагіату в наданих матеріалах дисертації не виявлено, рівень оригінальності становить 85,5 %. Всі посилання та цитати позначені коректно, правильно представлені в списку літератури, всі текстові збіги мають відповідні посилання на першоджерело, що міститься в списку використаних робіт.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Сукманської Ганни Дмитрівни «**Мікробіологічні аспекти розвитку афтозних стоматитів**», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною науковою працею, що містить нові обґрунтовані наукові положення та результати, які розв'язують важливе науково-прикладне завдання медичної мікробіології щодо підвищення ефективності топічного лікування афтозних стоматитів шляхом визначення мікробіологічного спектру збудників цієї патології, моніторингу чутливості виділених мікроорганізмів до протимікробних засобів та створення комбінованого лікувального засобу з протимікробними, ранозагоювальними та імуномодулюючими властивостями пролонгованої дії.

За основними змістовими ознаками, актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичним і практичним значенням, дисертація повною мірою відповідає вимогам постанови

Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», №44 від 12 січня 2022 р., оформлена відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та рекомендується до проведення публічного захисту дисертації з метою присудження ступеня доктора філософії, а її авторка Сукманська Ганна Дмитріївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

к. мед. н., доцент ЗВО

кафедри мікробіології

Вінницького національного медичного

університету ім. М. І. Пирогова

Ірина ВОВК